

INFORMACIJA APIE 2013 METŲ ŽUVININKYSTĖS SEKTORIAUS BŪKLĘ

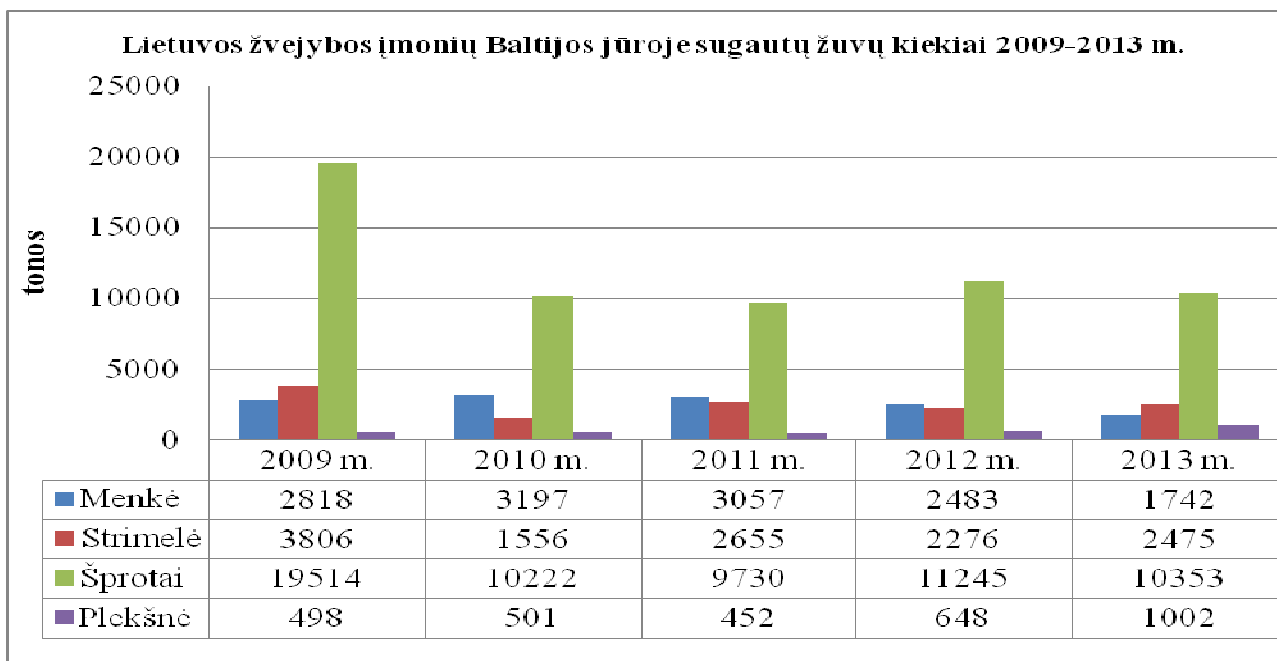
Žvejyba Baltijos jūroje. Lietuvai Baltijos jūroje skiriamos keturių žuvų rūšių – menkių, strimelių, šprotų ir lašių – žvejybos kvotos, tačiau pagal mūsų šalies žvejų žvejybos laimikį svarbiausios žuvys yra: menkės, strimelės, šprotai ir plekšnės.

1 lentelė. Lietuvai skirtos žvejybos Baltijos jūroje kvotos 2011–2014 m., tonomis

Žuvų rūšis	Skirta kvota				Pokytis, 2014 m. palyginti su 2013 m., proc.
	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	
Menkės (iš viso)	3758	4317	3933	4109	4
vakarinės	440	499	469	399	-15
rytinės	3318	3818	3464	3710	+7
Strimelės	3136	2289	2633	3291	+25
Šprotai	14451	11272	12510	12010	-4
Lašišos*	3875	1899	1685	1651	-2

*Lašių kvota skiriama vienetais

Per 2013 m. Lietuvos žvejybos įmonės Baltijos jūroje (įskaitant priekrantę) sugavo 15 726 t įvairių rūšių žuvų. Pagrindinę žvejybos laimikio Baltijos jūroje dalį sudarė: 10 353 t Baltijos šprotų (kvotos panaudojimas 97 proc.), 2 475 t strimelių (kvotos panaudojimas 93 proc.), 1 742 t menkių (kvotos panaudojimas 40 proc.) ir 1 002 t upinių plekšnių. Lyginant su 2012 metais, 2013 m. menkių buvo sugauta 29,8 proc. mažiau, strimelių – 8,7 proc. daugiau, šprotų – 7,9 proc. mažiau, o upinių plekšnių – 54,6 proc. daugiau.

Žvejyba tolimuosiuose žvejybos rajonuose. Pagrindiniai Lietuvos Respublikos žvejybos laivų tolimieji žvejybos rajonai – Vakarų Afrikos valstybių (Mauritanijos Islamo ir Gvinėjos Respublikos) išskirtinių ekonominių zonų vandenys, kuriuose žvejojama pagal dvišalius Europos Sąjungos ir šių trečiųjų šalių žuvininkystės partnerystės susitarimus; Svalbardo žvejybos rajonas (Norvegijos Karalystės išskirtinės ekonominės zonos vandenys), Pietų Ramusis vandenynas (už pakrančių valstybių išskirtinių ekonominių zonų ribų) (SPRFMO), Žvejybos šiaurės vakarų Atlante organizacijos (NAFO) ir Žvejybos šiaurės rytu Atlante komisijos (NEAFC) reguliuojami rajonai.

2013 m. Mauritanijos Islamo Respublikos išskirtinės ekonominės zonos vandenyse žvejojo 3 Lietuvos Respublikos žvejybos laivai, sugauta 57 042 tonų pelaginių žuvų, daugiausia – sardinelių, stauridžių ir afrikinių skumbrių. Europos Sąjungos ir Mauritanijos Islamo Respublikos žvejybos partnerystės susitarimo protokolo galiojimas baigėsi 2012 m. liepos 31 d., nuo 2012 m. liepos 26 d. dvejiems metams buvo parafuotas partnerystės tarp ES ir Mauritanijos susitarimo naujasis protokolas, kuriuo nustatomos ES laivams žvejybos galimybės. 2013 m. spalio mėnesį protokolas buvo patvirtintas. Pagal šį protokolą Lietuvai yra skirta 70 658 t ir 44 žvejybos licencijos pelagines žuvis žvejojantiems laivams.

Nuo 2010 m. pagal verslinės žvejybos leidimus buvo pradėta žvejoti Gvinėjos ir Senegalo išskirtinėse ekonominėse zonose. Per 2013 m. Lietuvos laivai Gvinėjos zonoje sugavo 5000 tonų įvairių rūšių žuvų, daugiausia – atlantinių sardinelių, stauridžių ir kasabų.

2012 m. vasario 28 d. baigėsi ES – Maroko Karalystės žuvininkystės partnerystės susitarimo protokolo galiojimas, tęsiasi derybos dėl naujojo protokolo sudarymo, todėl Maroko išskirtinėje ekonominėje zonoje žvejyba nevykdoma.

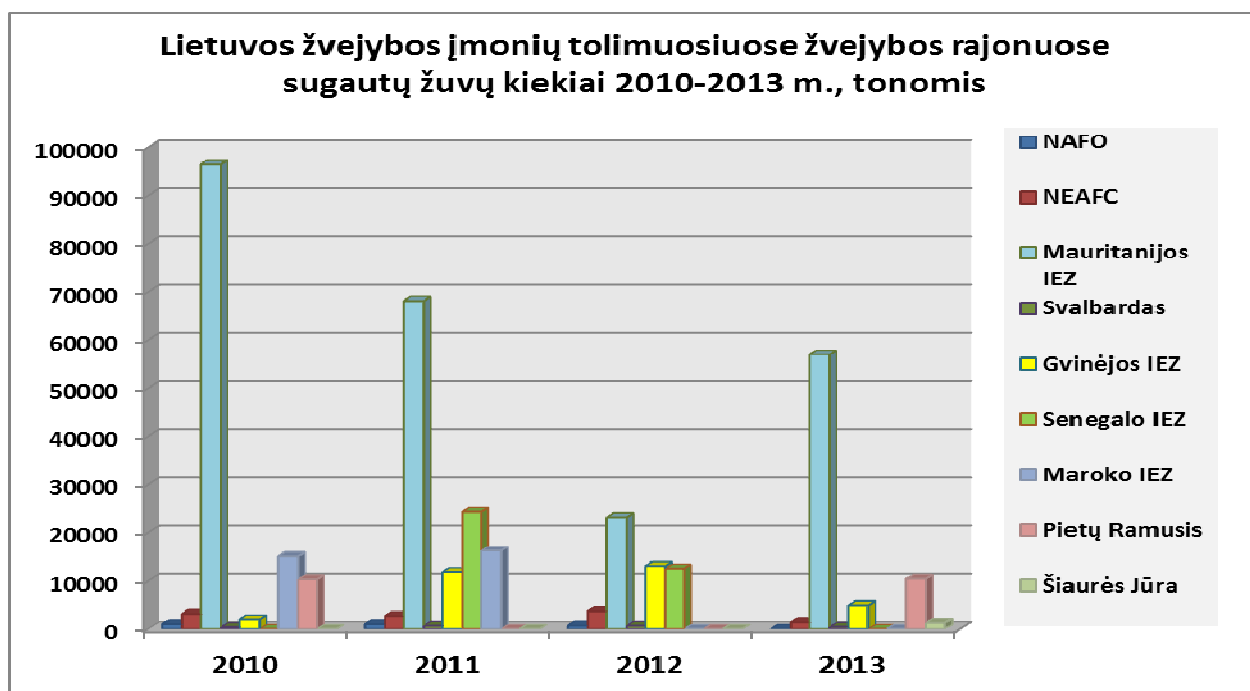
2013 m. NAFO reguliuojamame rajone Lietuvai skirta 96 t krevečių, 157 t menkių, 1 893 t jūros ešerių, 128 t kalmarų, 23 t juodųjų (Grenlandijos) paltusų ir 62 t rombinių rajų kvotų. Per 2013 m. metus Lietuvos laivai šiame žvejybos rajone nežvejojo, tačiau šie ištekliai buvo iškeisti į kitus NEAFC reguliuojamoje akvatorijoje.

2013 m. NEAFC reguliuojamame rajone Lietuvai skirta 95 t skumbrių, 16 t juodųjų (Grenlandijos) paltusų, 86 t bukasnukių ilgauodegių grenadierių, 8 t melsvųjų molvų ir 19 t rombinių rajų kvotų. Per 2013 m. Lietuvos laivai šiame žvejybos rajone sugavo 1425 t jūros ešerių.

2013 m. Svalbardo žvejybos rajone (Norvegijos išskirtinė ekonominė zona) Lietuvai skirtos 647 krevečių žvejybos dienos, per 2013 metus šiame rajone sugautos 437 t krevečių.

Pietų Ramiajame vandenyne Lietuvai buvo skirta 12 223 t Peru stauridžių kvota. Per 2013 m. Lietuvos laivai šiame žvejybos rajone sugavo 10 391 t įvairių rūšių žuvų, iš kurių 10 102 t sudarė stauridės.

2013 m. Šiaurės jūroje žvejojo 2 Lietuvos Respublikos laivai ir sugavo 1 305 t tobių.

2 pav. Šaltinis. Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos

Žvejybos laivynas. 2013 m. gruodžio 31 d. Žvejojančių jūrų vandenyse žvejybos laivų duomenų sistemoje (kuri yra sudedamoji ES žvejybos laivyno registro dalis) buvo 146 aktyvūs su Lietuvos Respublikos vėliava plaukiojantys laivai; iš jų: 108 laivai, turintys teisę žvejoti Baltijos jūros priekrantės žvejybos zonoje, 30 laivų, turinčių teisę žvejoti atviroje Baltijos jūroje, ir 8 laivai, turintys teisę žvejoti tolimuosiuose žvejybos rajonuose. Bendroji laivų talpa GT (*gross tonnage*) sudarė 34 111, o bendra pagrindinių variklių galia – 42 157 kW.

Pirminis žuvininkystės produktų pardavimas ir supirkimas. Pagal ES bendrosios žuvininkystės politikos nuostatas, siekiant užtikrinti žuvų išteklių naudojimo apskaitą ir kontrolę, pirmą kartą po iškrovimo sugautos žuvys turi būti parduodamos registruotiems pirminiams žuvininkystės produktų supirkėjams, aukcione arba gamintojų organizacijoms. Supirkėjai Žuvininkystės tarnyboje prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos buvo pradėti registruoti 2005 m. Iš viso iki 2013 m. gruodžio 31 d. Lietuvoje buvo įregistruota 373 pirminių žuvininkystės produktų supirkėjų, o per tą patį laikotarpį išregistruoti 134 pirminiai žuvininkystės produktų supirkėjai. Pirminio supirkimo ir pardavimo metu Lietuvoje dažniausiai parduodamos Lietuvos žvejybos įmonių Baltijos jūroje sugautos ir Klaipėdos uoste iškrautos žuvys. Dalis žvejybos įmonių (ypač žvejojančių tolimuosiuose žvejybos rajonuose) sugautos žuvis iškrauna ir parduoda ne Lietuvoje.

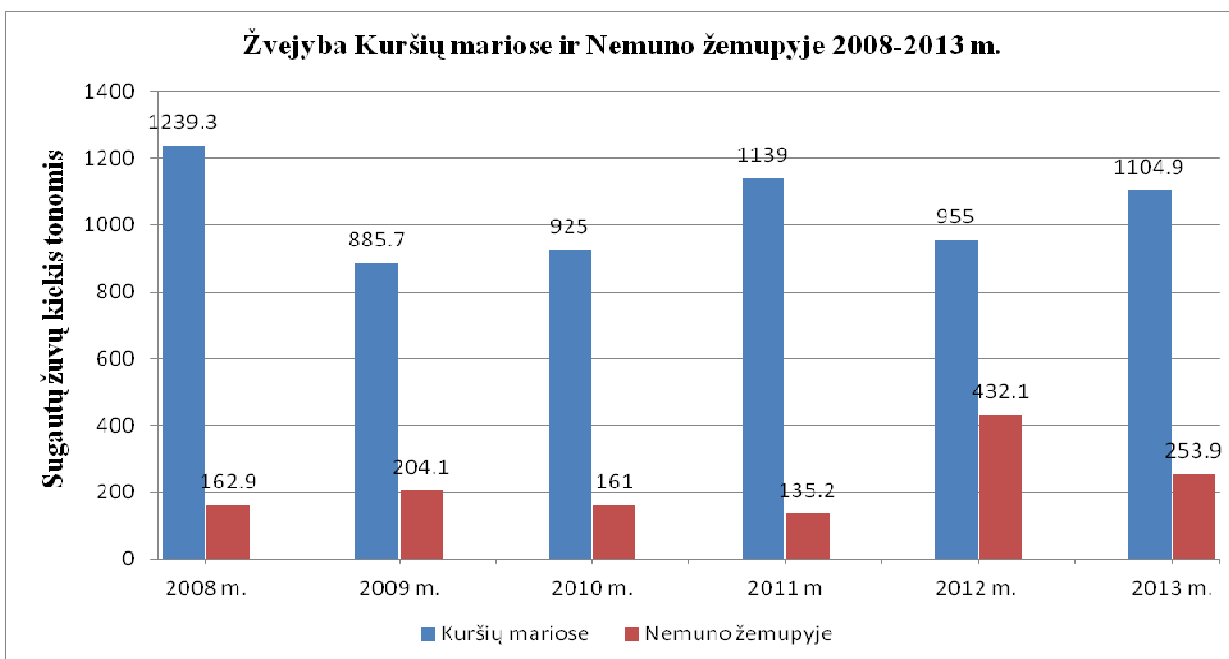
Lietuvoje per 2013 m. pardavimui pateikta 1 484 t menkių, 627 t upinių plekšnių, 1 804 t strimelių, 131 t šprotų (perskaičiavus į gyvąjį svorį). Didžioji sugautų šprotų ir strimelių dalis, kaip ir ankstesniais metais, buvo iškrauta ir pirmą kartą parduota ne Lietuvoje.

Žvejyba vidaus vandenyse. Aplinkos ministro įsakymais nustatyti 2013 m. žvejybos vidaus vandens telkiniuose limitai paskirstyti naudotojams. Žvejybos įrankių Kuršių mariose limitai (iki 500 m ilgio traukiamieji tinklai – 1 vnt., 40–45 mm akių dydžio statomieji tinklaičiai – 230 vnt., 70–80 mm akių dydžio statomieji tinklaičiai – 360 vnt., marinės gaudyklės su selektyviais intarpais – 223 vnt., stambiaakės gaudyklės (vartos) – 41 vnt., nęginių gaudyklės – 32 vnt., stintų gaudyklės – 67 vnt., pūgžlių ir dyglinių gaudyklės – 20 vnt., dreifuojamieji tinklai – 2 vnt.) paskirti 45 naudotojams.

Stintų žvejybos Nemuno žemupyje limitai (60 žvejybos vietų 105 tinklai) paskirstyti 23 naudotojams), ungurių žvejybos vietos 51 upelyje paskirtos 33 naudotojams. Žuvų sugavimo limitai nustatyti 10 ežerų (13 434,2 ha), seliavų žvejybos kvotos (14 2140 m. statomųjų tinklaičių) – 44 ežeruose, stintelių žvejybos kvotos (8 traukiamieji tinklai) – 8 ežeruose. Vandens telkinių, kuriuose 2013 m. leidžiama specializuota seliavų ir stintelių žvejyba, plotas – 19 685 ha. Žvejybos kvotos ežeruose paskirtos 29 naudotojams. Iš viso 2013 m. žvejybos vidaus vandens telkiniuose kvotos paskirtos 103 naudotojams.

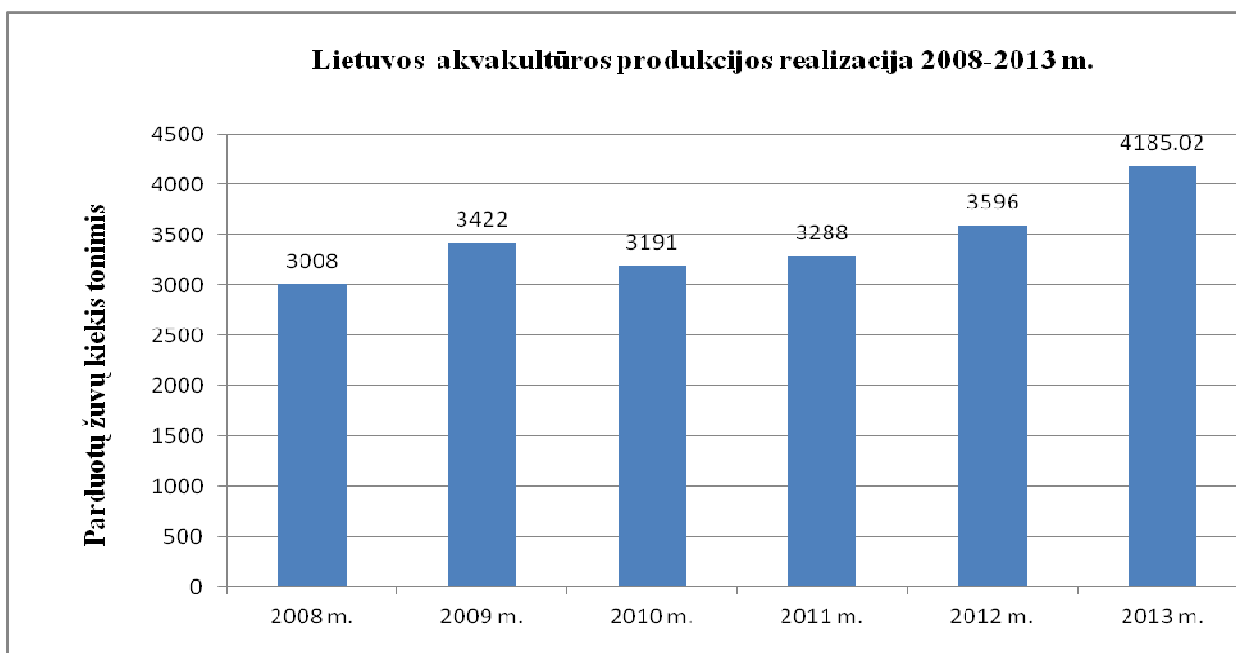
Vidaus vandens telkiniuose 2013 m. sugauta 1464,6 t žuvų. Iš jų: Kuršių mariose – 1104,9 t, ežeruose – 69,98 t, upėse – 264,2 t (iš jų 253,9 t sugauta Nemuno žemupyje), polderiuose – 25,5 t. Kuršių mariose pagrindinę sugavimų dalį sudarė karšiai (44,8 proc.), kuojos (14, 1 proc.) ir sterikai (7,7 proc.). Ežeruose didžiąją laimikių dalį sudarė seliavos (49,4 proc.), kuojos (13,6 proc.), ešeriai (8,7 proc.) ir karšiai (8,5 proc.). Upėse pagrindinę sugavimų dalį sudarė stintos (91,3 proc.).

Vykdant Atleistų nuo akcizo dyzelinių degalų, skirtų naudoti žemės ūkyje, taip pat tvenkinių ir kitų vidaus vandens žuvininkystėje, įsigijimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 3 d. nutarimu Nr. 145 (Žin., 2003, Nr. 14-544; 2011, Nr. 54-2601), 4 punkto reikalavimus, 62 žemės ūkio veiklos subjektams, kurie verčiasi žuvininkyste, išduotos pažymos apie 2013 m. leidžiamą įsigyti akcizais neapmokestinamų dyzelinių degalų kiekį. Žemės ūkio veiklos subjektams, kurie verčiasi žuvininkyste, 2013 m. leista įsigyti 1 354 359 litrus akcizais neapmokestinamų degalų.

3. pav. Šaltinis. Iki 2010 m. Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos, nuo 2010 m. Aplinkos ministerija

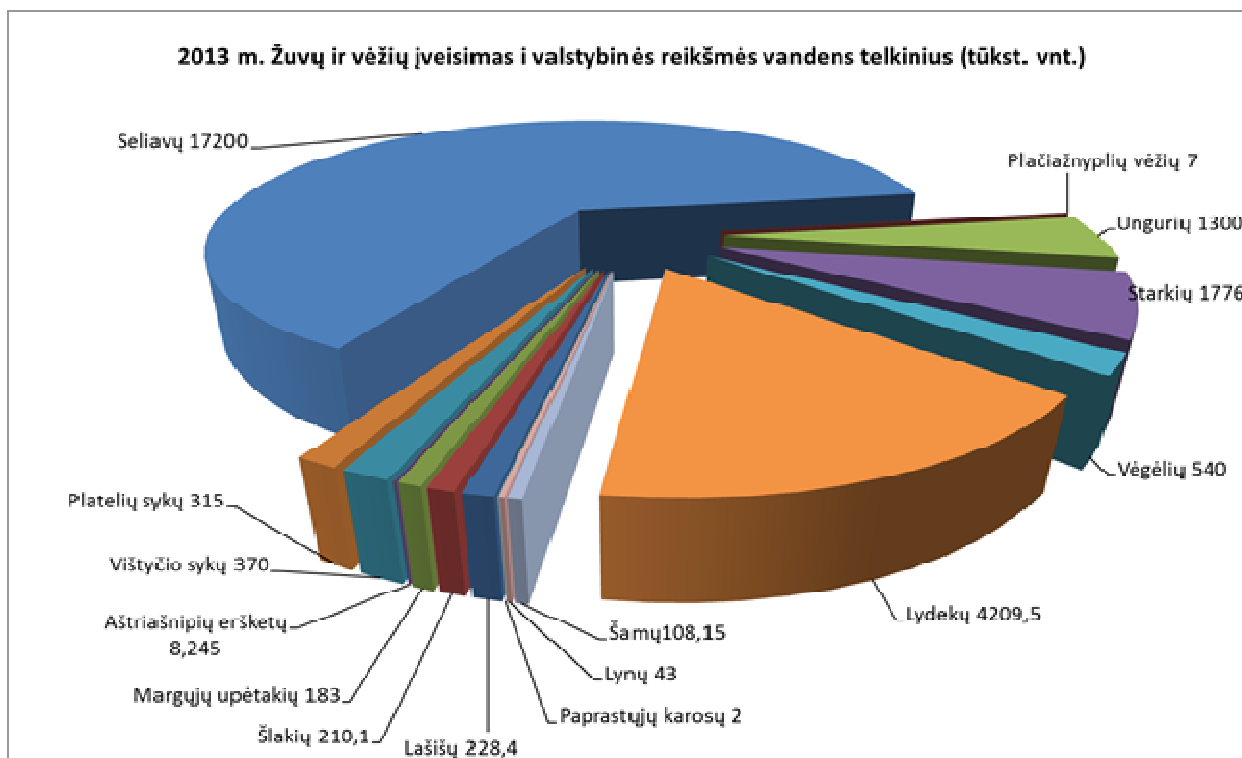
Akvakultūra. 2013 m. Lietuvos akvakultūros įmonės išaugino ir realizavo 4185,02 t įvairių prekiinių žuvų. Apie 95 procentus akvakultūros sektoriuje užaugintų žuvų sudarė karpiai.

4 pav. Šaltinis. Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras ir Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos

Žuvivaisos darbai. Atsižvelgdamas į mokslininkų rekomendacijas, turimos gamybinės bazės pajėgumus ir finansines galimybes Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos parengė Žuvų ir vėžių įveisimo į valstybinius vandens telkinius, į kuriuos neišduoti leidimai naudoti žvejybos plotą, 2013 metų planą ir Valstybinį žuvų ir vėžių

gaudymo žuvivaisai 2013 metų planą, kurie nustatyta tvarka buvo suderinti su Aplinkos ministerija ir patvirtinti Žemės ūkio ministro 2013 m. kovo 26 d. įsakymu Nr.3D-227.

5 pav. Šaltinis. Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos

Pagal patvirtintą 2013 m. žuvų ir vėžių įveisimo planą Žuvivaisos skyrius žuvų ir vėžių įveisimo darbus vykdė 67 valstybinės reikšmės neišnuomotuose ežeruose, 59 valstybinės reikšmės upėse, 2 vandens talpyklose ir tvenkiniuose, taip pat Kauno mariose. Skyriaus poskurių pastangomis iš viso į šiuos vandens telkinius buvo suleista 26 mln. 505,37 tūkst. vnt. įvairių vertingų žuvų ir vėžių, iš jų 8,11 mln. vnt. – paaugintų jauniklių (5 pav.). Žuvų ir vėžių įveisimo į valstybinius neišnuomotus vandens telkinius 2013 metų plano įvykdymas – 102 proc.

Pagal amžiaus grupes įveista žuvų:

- lervučių (0) – 18,4 mln. vnt. (seliavų, ungurių);
- paaugintų (0p) – 7523,15 tūkst. vnt.;
- šiūmetukų (0+) – 216,1 tūkst. vnt.;
- metinukų (1) – 21,15 tūkst. vnt.;
- dvišiasarių (1+) 8 tūkst. vnt.;
- įvairiaamžių (įv.) 40 tūkst.vnt.

Vadovaujantis patvirtintu Valstybiniu žuvų ir vėžių gaudymo žuvivaisai 2013 metų planu, buvo atlikti siauražnyplių vėžių perkėlimo bei lydekų, paprastųjų karosų, margujų upėtakių, kiršlių, starkių, šamų ir plačiažnyplių vėžių reproduktorių gaudymo darbai.

Toliau tęsiami aštriašnių eršketų išteklių atkūrimo darbai. Viso ataskaitiniais metais paleista: į Neris ir Šventosios upes 7,8 tūkst. vnt. aštriašnių eršketų šiųmetukų bei 445 vnt. metinukų. Eršketų jauniklių migracijos tyrimų tikslais dalis eršketų buvo sužymėti išoriniais žymekliais.

Balandžio – gegužės mėnesiais buvo vykdomi Europinių ungurių (*Anguilla anguilla L.*) išteklių valdymo Lietuvoje plano (patvirtintas Europos Komisijos 2009 m. gruodžio 22 d. sprendimu K(2009)10244) darbai. 2013 m. pradžioje Laukystos poskyris buvo pritaikytas laikinai karantinuoti ir perlaikyti stiklinės stadijos europiniams upiniams unguriams. Balandžio mėn. buvo įsigyta 400 kg šių jauniklių, kurių dalis bus perlaikoma minėtame poskyryje. Iš viso į 28 Lietuvos vandens telkinius išleista 1,2 mln. vnt. stiklinės stadijos ungurių jauniklių (iš jų 85 tūkst. vnt. buvo paženklinti tam, kad Lietuvos ir kitų šalių mokslininkai galėtų stebėti ungurių migraciją) bei 0,1 mln. vnt. paaugintų ungurių jauniklių.

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 2 d. nutarimu Nr. 315 „Dėl valstybinės aplinkos monitoringo 2011-2017 metų programos patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr.34-1603), Žemės ūkio ministro 2013 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. 3D-126 „Dėl valstybinės aplinkos monitoringo 2011-2017 metų programos uždavinių įgyvendinimo 2013 metais“ (Žin., 2013, Nr.19-951) patvirtintame programos uždavinių įgyvendinimo 2013 metams plane buvo numatyti 34 mėginių paėmimo taškai. Pagal patvirtintą grafiką mėginių surinkimą vykdė Žuvivaisos skyrius kartu su Žeimenos poskyriais (Ignalinoje). Sugautos žuvys pristatytos Nacionaliniam maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutui.

Žuvų mėginiai buvo tiriami virusologiškai, bakteriologiškai ir chemiškai. Išanalizavus laboratorinių tyrimų rezultatus, konstatuota, kad virusinių ligų (karpių pavasarinės viremijos PKV antigeno) ir bakterinių ligų – pseudomonozės bei furunkuliozės sukėlėjų nepasitaikė. Cheminiai tyrimai neparodė gyvsidabrio ir jo junginių bei heksachlorobenzono leistinių koncentracijų viršijimo plėšriųjų žuvų kūno masėje.